

повнота володіння кваліфікаційними компетенціями визначається такими процесними компонентами як навички користування технологіями локальних клінічних протоколів ПМД; вміння застосовувати переважно ліки, що входять до лікарського формуляру; підвищення кваліфікації лікарів і медичних сестер за принципом «безперервного навчання». *Розвиток ПМД* є сьомим напрямком оцінки. До *структурних* індикаторів забезпечення цього напрямку відносяться оцінка використання у закладі ПМД затверджених МОЗ України медико-технологічних документів та локальних клінічних протоколів; частки СЛ, діяльність яких регулюється угодою між лікарем і закладом ПМД; бюджетних відрахувань на організацію ПМД (рівень області, держави).

Висновки. Запровадження в практику аналізу діяльності ПМД з використанням вищенаведених показників дасть можливість приймати виважені управлінські рішення як на рівні окремого закладу, району чи області, так і на державному рівні, і таким чином впливати на результат – збереження та зміцнення здоров'я населення – через покращення і структурної, й процесної компоненти. Шляхом аналізу обраних із загального, запропонованого нами переліку показників діяльності на певний звітний період важливих індикаторів саме в цьому регіоні з наступним їх моніторингом, можливо досягти значних успіхів у коригуванні недоліків організації медичної допомоги та забезпечити високу чутливість системи ПМД до очікувань пацієнтів.

Г.О. Слабкий¹, В.В. Шафранський², І.С. Миронюк¹, Л.О. Качала¹

Основні напрямки наукових досліджень у сфері громадського здоров'я

¹ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Однією із основних оперативних функцій громадського здоров'я є «Сприяння розвитку досліджень у сфері охорони здоров'я для наукового обґрунтування політики і практики». В рамках даної функції громадського здоров'я ВООЗ вказує, що наукові дослідження мають найважливіше значення для обґрунтування політики та принципів надання послуг. Наукові дослідження можуть здійснюватися у форматах описових, аналітичних та експериментальних робіт. Ця оперативна функція включає:

- дослідження з метою збільшення бази знань для реалізації науково обґрунтованої політики на всіх рівнях;
- розробку нових методів досліджень, інноваційних технологій і рішень у сфері охорони здоров'я;
- налагодження партнерства з дослідницькими центрами та академічними установами для здійснення своєчасних досліджень для прийняття рішень на всіх рівнях громадського здоров'я.

Наукові дослідження, які присвячені питанням наукового забезпечення діяльності системи громадського здоров'я в Україні не виконуються.

В зв'язку з наведеним вище в умовах формування в Україні «Громадського здоров'я» як наукової спеціальності нами запропоновані основні напрямки наукових досліджень які мають здійснюватися в сфері громадського здоров'я.

При розробці напрямків наукових досліджень за спеціальністю громадське здоров'я нами за основу були взяті основні оперативні функції громадського здоров'я, як основні напрямки діяльності системи громадського здоров'я. При цьому було враховано, що громадське здоров'я як самостійна наука вивчає вплив соціальних умов і чинників навколишнього середовища на здоров'я населення для розробки профілактичних заходів з метою

збереження та зміцнення здоров'я населення. Громадське здоров'я займається вивченням кола медичних, соціологічних, економічних, управлінських, філософських негараздів у конкретних історичних умовах. На відміну від різних клінічних дисциплін громадське здоров'я вивчає стан здоров'я не окремих індивідів, а людських колективів, соціальних груп, і суспільства загалом у зв'язку з умовами їх життя.

Об'єктами досліджень наукової спеціальності мають бути: рівень громадського здоров'я та вплив на нього соціально-економічних, екологічних, біологічних, психологічних, медичних, клімато-географічних, суспільно-політичних детермінант; нормативно-правова база, організаційні форми, методи, принципи, види надання послуг громадського здоров'я різним категоріям та групам населення, їх рівень, якість та ефективність; міжсекторальний підхід в організації діяльності системи громадського здоров'я та її складових; фінансово-економічна діяльність системи та закладів охорони громадського здоров'я; міжнародний і вітчизняний досвід діяльності систем громадського здоров'я та надання відповідних послуг.

Провідними напрямками наукових досліджень за спеціальністю «Громадське здоров'я» мають стати:

- вивчення закономірностей змін показників громадського здоров'я у часі та на певних адміністративних територіях серед різних категорій населення з визначенням впливу на нього соціально-економічних, екологічних, біологічних, психологічних, медичних, клімато-географічних, суспільно-політичних детермінант з метою обґрунтування суспільних заходів щодо зменшення або попередження їх несприятливого впливу;
- вивчення індексу здоров'я населення, глобального тягара хвороб та обґрунтування цільових

профілактичних програм та програм відновного лікування в системі громадського здоров'я;

- вивчення причин смертності населення в працездатному віці та смертності дітей з метою обґрунтування та визначення завдань системи громадського здоров'я з їх зниження та формування відповідної політики;

- прогнозування медико-демографічної ситуації в країні та окремих регіонах з визначенням тенденцій, причин та моделювання можливих варіантів покращення;

- наукове обґрунтування і розробка інтегральних показників та індексів оцінки громадського здоров'я населення;

- наукове обґрунтування та розроблення політики, програм та заходів у сфері громадського здоров'я на державному та регіональних рівнях;

- наукове обґрунтування та розроблення механізмів, за допомогою яких здійснюється формування пріоритетів, планування заходів щодо реалізації політики і прийняття рішень у сфері громадського здоров'я;

- наукове обґрунтування якісно нових та оптимізація наявних організаційних форм, видів та методів діяльності органів, закладів та установ охорони громадського здоров'я на сучасному етапі розвитку суспільства;

- наукове обґрунтування організаційних структур, нормативів, критеріїв оцінки та стандартів якості послуг в сфері громадського здоров'я.

Специфічними методами досліджень громадського здоров'я виступають: епідеміологічний, статистичний, бібліосемантичний, соціологічний, експериментальний, економічний, медико-географічний, соціально-психологічний, прогнозування, експертних оцінок, структурно-логічного аналізу, моделювання. Методичною основою досліджень стають методи системного підходу та системного аналізу.

Науково-практичними результатами досліджень громадського здоров'я є обґрунтування пріоритетних напрямів збереження та зміцнення здоров'я населення, подолання нерівності в показниках здоров'я, зниження негативного впливу на здоров'я соціально-економічних, екологічних, біологічних, психологічних, медичних, клімато-географічних, суспільно-політичних детермінант, розвитку системи громадського здоров'я та її складових, механізмів залучення до збереження здоров'я населення інших секторів державного та приватного сектору за всіма рівнями управління.

Висновки. Визначені напрямки, об'єкт, методи дослідження в системі громадського здоров'я.

O.V. Tovchiga, T.V. Gorbach, S.Yu. Shtrygol', S.I. Stepanova

The possibilities of metformin efficacy enhancement by goutweed tincture on the model of complicated dyslipidemia

National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Numerous ways of obesity overcoming are under consideration now. In this context the role of the phytotherapy may be rethought. Substances of herbal origin with highly specific mechanisms of action (from leptin sensitizers to PPAR agonists) were isolated from the herbal raw material. The other way is to combine herbal drugs with the conventional antihyperglycemic medicines enhancing their efficacy (with the decrease in the dose) or favourably broadening pharmacodynamics. At the same time verification of such combinations efficacy is strongly needed. Among the drugs normalizing carbohydrate and lipid metabolism, metformin attracts attention because of additional benefits (improvements in endothelial dysfunction, insulin resistance, and, possibly life extension). Our work is focused on the pharmacological study of goutweed (*Aegopodium podagraria* L., GW) preparations and their combinations with conventional drugs. GW tincture partially increases the efficacy of metformin: after combined use of these agents in dexamethasone-treated rats, normalizing activity of metformin in regards to glucose and lipid metabolism was manifested at respectively low dose.

The aim of this study is to determine the efficacy of *Aegopodium podagraria* L. tincture and its combination with

metformin in rats with the primary disorders of lipid metabolism.

Combined use of atherogenic diet with additional cholesterol and protamine sulfate administration was used. Oral glucose tolerance test was performed after the treatment with metformin, GW tincture or their combination. Lipid spectrum of blood plasma and content of lipids in the liver were determined.

GW tincture combined with the respectively low dose of metformin increased its efficacy in glucose tolerance test with the significant reduction in area under glucose curve. All the studied agents normalized the level of cholesterol, triglycerides and lipids in the liver but did not influence significantly on the lipid spectrum in plasma. It can be supposed that the effects of GW active substances, especially hydroxycinnamic acids and flavonoids, are directed to carbohydrate metabolism processes.

Permissive effect of GW tincture on the action of metformin (that has been demonstrated on dexamethasone-treated animals) is confirmed in dyslipidemic animals. The mechanisms of GW tincture influence on carbohydrate metabolism and its interaction with antiobesity and antidiabetic drugs are worth further studies.